

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

O-vár. Vizi-utca, 231. szám, első emeletben

Megjelen a lap hetenkint négyszer u. m. Vasárnap, Kedden, Csütörtökön és Szombaton.

Ara évfolyamra 3 ft. o. 6. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodsor 6 kr., harmadsor 5 kr. o. 6. s minden hirdetés után 30 kr. belföldi. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. Könyvkereskedése.

Kolozsvár, junius 9-kén 1861.

A DONAU ZEITUNG és TÁRSAINAK.

I. (Az unió adózásunk alapja.) A juniusi események folytatására gróf Cavour halála érdekes anyagot nyújtott volna, mert Cavourban egy államférfi lépett le Olaszország színpadáról, ki folyvást szem előtt tartá Széchenyi Wesselényinek a Dunaparton mondott azon axiomáját: igaz, hogy arra közelebb, de erre hamarabb. Cavour meghalt, most már Olaszország ügyét az előtérbe nyomuló Garibaldi merészebb politika nyomán foghatja üstökén ragadni.

Bár proximus ardet, hagyjuk a távolabbi kérdéseket. Saját tüzhelyünk körül egy kérdés merült fel, melyet bármennyire kerüljük a polemikát, észrevétel nélkül hagynunk nem lehet.

Szebenből a „Donau Zeitung“-nak egy cikket küldtek, melyre a „P. Lloyd“ megjegyzéseket tett, s mire ugyancsak a „D. Z.“ Szebenből ismét replikáz; mit a „Siebenb. Bote“ is közöl. Most már a „D. Z.“ cikkét a „Hermannst. Zeitung“ is minden commentár nélkül átvette, tehát magáévá tette. E szerint a „D. Zeitung“-gal — gróf Rechberg osztrák külügy miniszter lapjával — a szebeni lapok is kezdet fogtak.

Jogaink ily támadását ignorálnunk nem lehet, nehogy hallgatásunkkal némi hitelt láttassunk kölcsönözni oly cikkeknél, melyek minden tétele vagy ignorantia, vagy értetlenség, vagy rossz akarat bélyegét hordja homlokán.

Szabadjon tetteit rendről rendre fölvenni.

E cikk azon tételből indul ki, „hogy a kicsikart szerződéseket magán ügyekben nem szokás megtartani, s bár ezen theoriáját az állam életben veszélyes mindig alkalmazni: azonban vannak kivételek, hol ezen axiomát alkalmazni kell, midőn t. i. azt egy hitelen párt akarja igénybe venni: **ilyen a 48-iki unió**, melyről a kolozsvári törvényezik az ország népessége felének részvétele nélkül jött létre, mely ellene formászerint protestált, s a fejedelem szintén a protestálók részére állott, s e törvény ellen véres harcot folytattak. Szerinte tehát az unió törvény felbomlott, s Erdély önálló országgá vált.

Nem kívánjuk a fejevári értekezlet érveit újra ismételni, mely általánosan elismerte, hogy az unió t. cikk megfizetésében formahiány nincs: ezt magok a szászok is elismerték, a midőn Szebenben 48 jun. 6-kán egy népgyűlésben a románokkal abban egyeztek ki, hogy miután ők az unió törvényezikbe beleegyeztek, tehát a románok lépjenek föl ellene. Magyarországot sem kívánjuk figyelmeztetni, hogy a kolozsvárinál előbb kelt VII. pozsoni t. cikk alapján Erdély, mint elszakasztott része ellen jogosan fölléphet: csupán csak is erdélyi szempontból véve föl, kérdjük: vajjon van-e oly bíróság magán vagy az államéletben, mely valamely szerződést, törvényt kötelezőnek lát egy részre, mert hasznát veszi, míg a másikra nézt akkor, midőn a másik veszi igénybe, megsemmisültnék nyilvánítja: mint éppen az unió törvényével történik.

Nem szólnak az egyes nemzetiségekről. Csak a két szerződő fél jogállását vesszük.

Azt mondja a „D. Z.“, hogy a fejedelem a protestáló felekkel fogott kezét 48-ban, s véres háborút folytattak e törvény ellen. Ily érvek a Reichsrathban, absolutismus jármában nőtt népek előtt, megengedjük, hogy megteszik hatásukat; de alkotmányos érzületű embernél, az emberi jogjogokat s a jus gentiumot respectáló gondolkodó fő előtt mind egy: koronás vagy koronátlan fő folytat igazságtalan háborút. S azt hisszük, egy fejedelemnek ha nincs oka háborúval dicsekedni, Erdély fejedelmének a 48-ki háboru babérait éppen nem lehet.

De nem is áll ezen állítás. Mert a 48-iki hadjárat nem az unió ellen volt, hanem az Magyarország beolvasztása érdekében kezdetett, mint már 48 okt. 3-dikán azon rendelet, mit testben lélekben elgyengült hazánkba, b. Récei Ádám, mint miniszterelnök ellenjegyzett, a Gesamtmonarchiát, nyíltan beavallotta.

De hogy nem is küzdött ellene, hogy a kormány az uniót maga is elismerte, hogy annak alapján finánc operatiót csinált, Erdély kiváltságos osztályát adó alá vonta: arra nézve jónak látjuk egy eddig ismeretlen okmányt napfényre hozni, mely előre bocsátván azt, hogy Erdélyben az adóment osztályt, clerust s a székely katonaságot adó alá kell vonni, rendelkezik, hogy a munkálatokhoz kezdjenek hozzá: még pedig a következő alapon, mit szóról szóra ide igatunk: Die Steuerpflicht des Adels und Clerus beginnt mit dem Tage, an welchem der Beschluss des vorjährigen legalen Ungr. Landtags wegen der gleichmässigen Steuerpflicht allen Staatsbürger, in den vormaligen ungar. Landestheilen **mittels der Union** für Siebenbürgen in gesetzliche Kraft getreten ist; s utánveti, hogy a székely katonák adókötelezettsége okt. 16. az agyagfalvi gyűlés napjától kezdődik (mint a mikor a határszéleli katonáskodással felmondottak).

E rendelet 1849 okt. 12-dikén kelt az osztrák pénzügyi miniszterium irodájában, s b. Wohlgemuth oct. 21-kén Erdélyben kiadta.

Nevezetes okmány. Benne a magyarországi gyűlés, mely a magyarhoni VII-ik, uniót tárgyzó törvényezikket, s a miniszteriumot is alkotó, törvényesnek mondatik,

benne az **unió** mint oly tényismertetik el, melynek **életbe léptetése napja** mint az adómentesek adózásának határnapja tűzetik ki;

harmadszor, az unió törvény oly érvényesnek ismertetik el, hogy a nemesség megadóztatása alapjául semmi egyebet sem láttak szükségesnek felhozni.

Ily tényeket ignorál a „D. Zeitung“, vagy ha nem szabad ignorantiaival vádolnunk, minék nevezik a törvények oly magyarázatát, mely az uniót törvényesnek állítja akkor, midőn alapján adót ró ki, ellenben megsemmisültnék, mikor a magyar nemzet reá hivatkozik.

Igy ámitja a jámbor német sajtót a „D. Ztg.“ Ily ha akarom vemhes ha akarom nem vemhes logikával magyarázzák törvényeinket. Holott a józan logika szabályai szerint a következő dilemma áll: Vagy áll az unió, s akkor a nemesség és clerus az unió törvény alapján fizeti az adót; vagy nem áll az unió, akkor, — miután az erdélyi erről szóló 1848 VII. törvényezik megerősítve nincs — az erdélyi nemesség és clerus adót fizetni, hanem ha ököljognál fogva tartozik. Az okt. 20-diki diploma visszaállította alkotmányunkat, s ha a 48-iki szentesített unió törvény, mely alapján adó alá vonattunk nem áll: akkor Erdély 48 előtt adóment osztályára katonai executiot küldeni — a legégrekiáltóbb jogtapadás.

Azonban ezzel nem azt akarjuk mondani, hogy a közteherviselést, adózás elvét üdvösnek nem ismerjük, s a törvényesen kivetett adót fizetni nem vagyunk hajlandók: hanem csak azt, hogy miután az unió törvény alapján a kormány néhány milliót már behuzott, ismertessék el érvényessége minél hamarabb, vagy fogadtassék el a dilemma másik fele, az, hogy ha el nem ismertetik, akkor Erdély adóment osztály 12 év alatt igazságtalan adót fizetett, ugy szintén a nép adója is visszaesik a 847-diki lábra — míg t. i. mindkettőről alkotmányos uton nem intézkedünk.

Kővári László.

Tisza Kálmán határozati javaslata.

(Folytatása.)

A közelebb lefolyt tizenkét esztendő súlyos szenvedések kora volt reánk nézve. Ősi alkotmányunk eltöröltetett s a korlátlan hatalom idegen rendszere nehezedett reánk. És e nyomasztó rendszert még súlyosabbá tették azok, kik azt ellenséges indulattal, korlátolt felfogással s gyakran rossz akaratúval kezelték. Bűn volt előttük a szabadság érzete, bűn volt ragaszkodásunk nemzetiségünkhez, bűn volt még a legtisztább bonzseretet is. Országunk erejét kimerítették, nemzetiségünket üldözés tárgyává tették. Minden nap új szenvedést hozott, minden új szenvedés egy gyökeret szakasztott el keblünkben a hitnek és bizalomnak.

Isten úgy akarta, hogy szenvedjünk, de ne esüggjünk s hűtlenség ne legyünk önmagunkhoz, és az általunk

következetesen gyakorolt semleges ellentállás egyfelől, s a rossz kormányzat okozta pénzzavar, tekintély, csatavesztés s ezek folytán egy tartomány elvészése, arra bírták végre e tényleges hatalmat, hogy belátva eddigi kormányrendszerének tarthatatlanságát, célra nem vezető voltát, az alkotmányos tér felé adjon engedményeket, melyek bár önalkotmányunkat nemcsak vissza nem állíták, hanem azt több sarkalatos részeiben újra megsérték, lehetővé tevők a nemzetnek, hogy ősi alkotmányos jogainak egy részét visszafoglalhassa.

Megszüntetve a tényleges hatalom az akadályokat, melyek tizenkét szomorú éven át az országgyűlés tartását lehetlenné tevők, összejöttek mi is, mint a magyar nemzet képviselői; de midőn ezen minőségünkben az első lépést tenni akarnók, fájdalmasan kell tapasztalnunk, hogy hazánk némely részére nézve még ma is fennállanak az akadályok, hogy hazánk Királyhágón túli része, Horvát és Tótország, valamint a határörvidék, Fiume és a tenger mellék is még ma is gátolva vannak abban, hogy képviselőiket jog és törvény szerint ide küldhessék.

Ily körülmények között törvényeinkhez, alkotmányunkhoz való hű ragaszkodásunk éppen úgy, mint hazánk ama nevezetes részei s a magyar koronához tartozó amaz országok iránti testvéries kötelességünk elutasíthatatlannul parancsolják: hogy mindaddig, míg amaz akadályok elhárítva nem leendnek, semminemű törvényhozási tényekbe ne bocsátkozunk.

Tekintve azonban a percznek fontos voltát, tekintve azt, miszerint lehet, hogy nem lesz egyidőre módunk hazánk ügyében ünnepélyesen nyilatkozhatni, kötelességünknek ismerjük, felfejteni, az egész világ előtt érthetővé tenni hazánk közjogi állását szemben Ausztriával, felmutatni a viszonyt, melyben annak az örökös tartományokhoz állania kell, kimutatni annak alkotmányos szabadságához és törvényes függetlenségéhez való jogát egyfelől, és meggyőzni a világot arról másfelől, hogy hazánk jogszerteli helyzete Európának és a civilizációnak érdekében van s nyilatkozni végül a megoldásra váró legfontosabb kérdésekben oly célból, hogy bebizonyítsuk, miszerint az általunk követni ohajtott politika valóban szabadulví, hogy bebizonyítsuk hazánk minden rangu, ajku s birtoklekezeti lakóinak, hogy érdekeikről egy perczig sem feledkezünk meg, s azoknak a teljes joggyenlőség alapján eleget tenni szándékozunk.

A tényleges hatalomnak minden eljárásai az oct. 20-ki diploma s a febr. 26-ki patens, melyeknek alapján az ország birodalmat szervezni, hazánkat abba beolvasztani akarja, nemcsak törvényeinkkel ellenkezik, hanem egyenesen megtámadja azon államszerződést, mit a magyar nemzet 1723-ban az uralkodóházzal kötött, pedig az s az oltalma alá helyezett régibb s oltalma alatt alkotott újabb sarkalatos törvények jelölik ki hazánk törvényes állását.

Őseink, midőn az említett évben Magyarország koronájára nézve a habsburgi ház nőárára is átruházták az örökösödést, ahoz határozott feltételeket kötöttek. Kimondták, hogy Magyarországon is szintügy, mint az örökös tartományokban az elsőszülöttség sora tartassék meg s ennél fogva mind Magyarországon, mind az örökös tartományokban az uralkodóháznak ugyanazon tagját illesse a trón. Kimondták mind Magyarországra és a magyar korona országaira, mind az örökös tartományokra nézve együtt és viszonyosan az elválaszthatatlan és feloszthatatlan birtoklást, mert sem III. Károly, sem Magyarország, sem az örökös tartományok nem akarták, hogy jövődében a fejedelem feloszthassa gyermekei közt tartományait, mint ez korábban gyakran és még I. Ferdinánd alatt is megtörtént. De midőn az elválaszthatatlanság és feloszthatatlanság elvét, a birtoklásra nézve megállapították, azt az országálság és kormányzatnak sem formájára, sem lényegére ki nem terjesztették, sőt ellenkezőleg, világosan kikötötték a 2-dik t. cikknek 9-dik §-ban, hogy a nőágnak ekképen elfogadott örökösödésére is kiterjeszsek az 1715. évi 3-dik t. cikknek rendeletét, melyszert a nemzet biztosítottik, hogy a fejedelem Magyarországon soha másként országlani s kormányozni nem fog, mint az országnak alkotott és jövődében alkotandó világos törvényei szerint. Kikötötték határozottan azt is, hogy a király az ország jogait, szabadságát, törvényeit köteles leendő mindenkor megtartani, uralkodásra léptekor magát megkoronáztatni, királyi hitlevelet kiadni s a koronázási hitet letenni.

A sanctio pragmatica tehát, mely alatt hazánkra nézve soha más mint az 1723-ki törvényekben lefektetett kétoldalú szerződést érteni nem lehet, Magyarország önállását s függetlenségét világosan fenntartotta, a nemzet ezen jogához minden időben szorosan ragaszkodott, s ezen feltétel mellett szállott a magyar korona minden magyar királyra, ki a sanctio pragmaticának megkötelezte őta, Magyarországon trónjára lépett. Csak II. József császár volt III. Károly maradvékai közül, ki magát meg nem koronáztatta s uralkodott absolut hatalommal, de Magyarország törvényes királyának el nem ismertetett s nemcsak törvényhozási s közigazgatási rendeletei, miket élete végnapjaiban maga is visszavont, hanem a mánások részére kiadott adománylevelei s privilegiumai is törvény által érvényteleneknek nyilvánítottak, mint ezt az 1790. évi 32-dik t. cikkely bizonyítja.

Mária Terézia volt az első magyar király, ki a sanctio pragmatica erejénél fogva lépett Magyarország trónjára. Az ő trónralépte által lépett tehát az először életbe, és midőn a magyar trónt elfoglalta, pontosan teljesítette is azon feltételeket, mikhez örökösödési joga kötve volt; kiadta a királyi hitlevelet, letette a koronázási esküt, sőt az 1741. 7-dik

t.-cikkelyben újra biztosította Magyarországot: hogy az ország jogait, szabadságát, törvényeit szentül megtartja s ünnepélyesen kijelentette, hogy Magyarország az örökös tartományok módja szerint soha sem fog kormányoztatni.

A második magyar király II. Leopold, ki bátyjának a meg nem koronázott II.-dik Józsefnek halála után lépett trónra, kiadván koronázásakor a királyi hitlevelet s letévé a koronázási esküt, azonfelül külön egy törvényekben Magyarország önállóságát s függetlenségét még részletesen biztosította. Ugyanis az 1790. 10-dik t.-cikkben világosan elismeri, hogy: „ámbar az uralkodóhoz nőgának az 1723. 1. és 2-dik törvényekben Magyarországra nézve megállapított örökösödési rend szerint az elválaszthatatlan és eloszthatatlan birandó örökös tartományokban illet az uralkodás, Magyarország mindazonáltal szabad ország s egész országlási formájára nézve független és semmi más országnak vagy népnek lekötve nincs, hanem saját önállósággal s alkotmányával bir s abban a király csak az országnak saját törvényei szerint nem pedig a többi tartományok módjára országolhat és kormányozhat.” És egy másik törvényben az 1790. évi 12-dik t.-cikkben elismeri azt is: „hogy Magyarországnak a törvényesen koronázott királyt és az országgyűlésre törvényesen összesereglett országos rendeket közösen illeti, s ezen jogot az országgyűlésen kívül gyakorolni nem lehet.” A végrehajtó hatalmat pedig a „felség csak törvények értelmében gyakorolhatja.” A törvények ezen szavai s a fejedelemből ily határozottan világos elismerése után lehet-e Magyarország alkotmányos önállóságát kétkedni?

Első Ferenc, ki édes atyja után a magyar koronát öröklötte, nemcsak a királyi hitlevelben biztosította a nemzet jogainak, szabadságának s törvényeinek megtartását, hanem később is uralkodásának 33-dik évében, az 1825-dik évi 3-dik cikkelyben újabban kijelentette, hogy a fennmaradt 1790. évi 10-dik t.-cikk rendeletét szorosan meg fogja tartani s nyíltan elismerte, hogy az adó és katonai állítás kérdéseit az országgyűléstől elvonni s az országgyűléstől megajánlott adó országgyűlésen kívül soha semmi szín alatt felelni nem lehet.

Hasonló biztosításokat adott a nemzetnek V. Ferdinánd is királyi hitlevelében, sőt még bővebbeket azon törvényekben, miket 1848-ban szentesített, mely törvények leg-sarkalatosabbjait semmit egyebet nem tartalmaznak, mint a kormánynak a kor igényeire módosítását, nem új jogokat szerzett általuk a nemzet, csak tisztábban, korszerűbben állította össze azokat.

A sanctio pragmatica nem egyszerű diploma, nem oetroyzott adomány vagy ígéret, hanem kölcsönös egyezkedés folytán kötött alapszerződés, melyben egyrészt őseink a habsburgi ház nőgának javára ünnepélyesen lemondottak azon jogról, hogy a habsburgi ház fiágának kihaltával szabadon választásuk királyukat, másrészt III. Károly, ki a nemzet ezen szabad választási jogát 1716-ban is a 3-dik cikkelyben nyíltan elismerte, a nemzet részéről kikötött feltételek teljesítését, az ország önállóságának, függetlenségének, jogainak, szabadságának, törvényeinek fenntartását ígérte. Az ekkép a szabad egyezkedés mellett kötött kétoldalú alapszerződés teljes erejében s minden feltételével együtt életbe lépett, minden azután következett koronás királyok által elismertett, az abban foglalt biztosítások újabban s részletesen ismételtettek s a jogszertlen kötött szerződést jogszertű gyakorlattal szentesítette. Lehet-e most azon szerződést egyoldalul megsejteni s a nemzetnél követelni azon kötelezettséget, mi abban foglaltatik, de a kötelezettség feltételeit mellőzni, vagy hiányosan és csak némely részben teljesíteni?

Midőn egyrészt mind az 1723-ki, mind egyéb törvényeinkben ily világosan ki van fejezve a közöttünk és az örökös tartományok között létező azon törvényes kapocs, mi az uralkodóhoz ugyanazonosságában áll, vagyis a personal unió, akkor másrészt ennél szorosabb kapcsolatnak, a valóságos realunióknak nyoma törvényeinkben nincs; sőt a felhozottak kétségtelenné teszik, hogy a realunió közöttünk és közöttük nem is létezett s azt létrehozni Magyarországnak szándéka soha sem volt.

Világos ez Magyarország és az örökös tartományok közjogi helyzetének természetéből is. Ha 1723-ban a sanctio pragmatica meg nem kötötték, III. Károlynak 1740-ben történt halálával, minthogy benne a habsburgi ház fiága kihalt, Magyarország szabadon választhatta volna királyát s ekkor nem lett volna lehetetlen, sőt tekintve a nagy befolyást, mit azon korban Franciaország gyakorolt az európai politikára, és tekintve Nagy Friderik személyességének hatását, tekintve azt is: hogy mind a francia udvarnak, mind Nagy Frideriknek érdekében volt az ausztriai házat gyengíteni, nem lett volna valószínűtlen, hogy nem Mária Terézia, hanem más választásuk Magyarország királyának. Ez esetben Magyarországnak külön királyi levél, a birodalom egy mint most van, nem is alakulhatott volna.

És ha bármikor megtörténne, mi ha talán a közel jövőben nem valószínű, mégsem lehetetlen, hogy a mostani uralkodóház nőgában is kihal, Magyarország királyválasztási joga a sanctio pragmatica értelmében a nemzetet ismét visszaálland s ha akkor Magyarország külön királyt választ, felbomlik azon állam, melynek egységét az osztrák államférfiak Magyarország önállóságának megsemmisítésével akarják most létrehozni. Felbomlik országunk nélkül jogszertien; felbomlik azért, mert az egyetlen kapocs az uralkodóháznak ugyanazonossága megszűnt. Pedig ha léteznék ezenkívül más kapocs is közöttünk és közöttük, az még fennmaradván, az egész államot összetartaná; valamint például Anglia, Skócia és Irland között nem szűnnék meg a kapcsolat az uralkodóház kihaltával, mert azok nem personal, hanem realunióban vannak egymással. (Vége következik.)

A törvénykezési bizottmány második ülése. röli jegyzőkönyv (vége). — 11. Olvastatták az országbírói értekezlet munkálatairól előterjesztésnek a polgári törvénykönyvről vonatkozó szakasza, mely szerint

„az e tárgyban kiküldve volt o. b. értekezleti albizott-

mány nem tartozkodik kimondani, hogyha az 1848: XV. t.-cikk az ösiséget el nem törli s az ösiségi patens a magyar magánjog intézményeit gyökerében meg nem támadja: az osztrák polgári törvénykönyvet, kilencz évi uralma dacára, mellőzni s a magyar magánjogot helyre lehetne állítani. Azonban az 1848: XV. t.-cikk az ösiséget elvetlen eltörölve, ezen eltörölés ha és mennyiben a magyar törvényekkel együttesen alkalmazhatnák, oly zavarokat és szabálytalanságokat fogna előidézni, melyeket a törvényhozó már az által ki akart kerülni, hogy mindazon pereket, melyek az ösiségi viszonyból vették eredetüket, jövő törvényhozásig felfüggesztette.

Az ösiség kérdését nem a magyar országgyűlés oldhatta meg; ezen tisztelet a legkiméletlenebb módon az ösiségi patens teljesítése, mi által a magyar magánjog alapjaiban súlyos sebzést szenvedett, melynek orvoslása, mint maga az 1848: XV. t.-cikk kimondotta, egy rendszeres codificatio feladata lesz vala. Ámde miután az ösiségben gyökerező jogviszonyokat, az illetékes országgyűlés helyett, az osztrák miniszterium által kiadott ösiségi patens rendezte; miután az osztrák polgári törvénykönyv uralma életbe léptetett, s ezek alapján időközben oly magánjogok születtek, melyeket most már figyelmen kívül hagyni nem lehet, s mert a közbejött halálozások s birtokátruházások oly tettlegességeket okoztak a jogvilágban s alkotnak még ma is naponta, melyeket bonyolalmak előidézésé és sok magánérdek megtámadása nélkül felzavarni nem helyes, nem tanácsos, ezekből kifolyólag azon kérdés merült fel, ha a magyar magánjogot, minden tekintet nélkül az elvileg és alkalmazásilag eltörölt ösiség elvére, visszaállítani lehet-e vagy nem? Az albizottmány több felhozott igen fontos okokból ezen kérdésre nem-mel felelt; s a magyar magánjog helyreállítását a közhitel, személy- és vagyonbiztonság szempontjából csak azon feltétel, illetőleg pótlás mellett javasolta, hogy

1. az ösiségi jogviszonyok rendezésére kibocsátott patens egész kiterjedésében s az ausztr. polgári törvénykönyvnek ebben az örökösödés minden nemre alkalmazni rendelt szabályai a közelebbi törvényhozásig ideiglenesen tartassanak fenn; hogy

2. a hol a polg. perrendtartásra hivatkozás történik, a magyar alaki jog alkalmaztassék; hogy

3. a polgári törvénykönyvnek az ingatlanok átruházása, dologszerzés, telekkönyv és betáblázás tárgyaira vonatkozó szabályai fentartassanak;

4. a vallás különbségéből kifolyó, az ausztriai törvények uralma alatt bővített polgári magánjogok jelen állapotukban meghagyatnak;

5. kijelentetik, miként az ész szüleményei is oly tulajdönt képeznek, mely a törvény uralma alatt áll.

Ezen javaslatnak azon pontja, mely szerint az ausztriai polg. törvénykönyvben megállapított örökösödés rendet továbbra is fentartani véleményeztetett, az értekezleti gyűlés minden tagjai részéről nagy viszszatetszéssel találkozott, s kimondott miként az értekezlet az osztrák örökösödési törvényt az országra tolni nem akarja.

Ezen pontra vonatkozólag tehát két külön indítvány formulázott, de ezek is elvetettek. A tanácskozás közben felmerült elvek alapján végül is egy közvetítő indítvány terjesztett tanácskozás, mely abból indul ki,

hogy a magyar öröklési törvény alapvonásai s annak a nemzet geniusából folyó sajátosságai megővassanak.

Mind a vélemény indokolása, mind a formulázott öröklési viszonyok, mind végre az idevonatkozó vitakérdések a legszűkebb fénypontját teszik az országbírói értekezletnek. Szép összhangzásban látjuk ott a magyar öröklési rendszert az ösiség eltörölésével s az ezt alkalmazásba hozott ösiségi patenssel. Azért ezen sok oldalról megvitatott közvetítő javaslat el is fogadtatt, az ösiségi patens fentartása s az albizottmány 1. 2. 3. 4. 5. pontban kimondott javaslata, a mennyiben azon pontok a külön öröklési törvény által módosított nem szenvedtek.

„A polgári alaki jog tárgyában az osztrák polgári perrendtartás, valamint a peres ügyekben kivüli eljárás elvetett. E helyett a magyar jog alapján, még pedig a váltótörvény II. része az 1836: 20. és 1840: 11. 15. II. rész és 22. szövebeli eljárást szabályozó törvények egybefoglalása alapján, tekintettel arra, hogy a hosszú természetű juris perek már különben is megszűntek, és tekintve azt is, miként az elősorolt törvények különböző szakokra vonatkoznak s azokat egy önteti egészéssé átalakítva a magyar törvénykezés állítatik vissza: annál fogva egy processualis törvény compiliáltott, mely magában foglalja

1-ső fejezetben az eljárás neveit, felosztván a polgári peres ügyeket

a) sommás szóbeli (1836: 20. 1840: 11. t.-cz.)

b) rendes szóbeli (1840: 15. II. r.)

c) rendes írásbeli (1840: 22.)

d) csödperekbeni eljárásra.

2-ik fejezetben a sommás szóbeli eljárásokat,

3-ik fejezetben a végrehajtásokat a vérek közti világos örökösödés eseteit, az elvesztett okiratok körüli eljárást,

4-ik fejezetben a telekkönyvek ügyébeni eljárást és bejegyzéseket tárgyalván.

A szerkezet igen kevés módosítással elfogadtatt; az osztrák polgári perrendtartás kiküszöböltetett; a magyar alaki jog a nélkül, hogy a régi tabularis perkezelés formáira visszament volna s annak a perek folyását zsiabasztó formáit elfogadta volna, néhány §§-okban helyre-

állítottatt. Az előterjesztés ezen két (anyagi és alaki magánjog) szakasza a bizottmány által megoldandó feladatnak leglégnyesebb és így legkomolyabb megfontolást és minden oldalról megvitátást igénylő részét képezvén, az e feletti tüzetes tanácskozás későbbi ülésre halasztattott; felkérvén elnök ö mlga, hogy ezen következő ülésig a bizottmány tagjainak, az országbírói értekezlet már önálló füzetben is megjelent munkálataival ismerkedés és üntájékozás végett egy pár napi időköz engedni méltóztatassék.

Haradik ülés 1861-dik évi június 4-kén a rendes elnöklet alatt. Jelen voltak: Szacsvai Zsigmond, Nagy Elek, Lázár Sándor, Schreiber Simon, Jakab Bogdán, Fü-

lei István, Hajós János, Fejér Márton, Simon Elek, Mikó Lőrincz, Pataki József, Ocsvai Ferencz.

12. A mult ülésről szerkesztett jegyzőkönyv felolvasatván, megállítottatt.

13. Tanácskozás tárgyalva a polgári magánjog levén kitzúve, felolvasatott az országbírói értekezletnek a polgári magánjog anyagi részét tárgyzó javaslata; mely feletti általános vitaközás eredményell a bizottmány nézete abban özpontosult, miként a felolvasott javaslataban magánjogunk lényegébe oly mélyen beható változtatások levén kimondva, melyek csak egy alkotmányserü törvényhozásnak lehetnek minden oldalról komoly megvitátás után illetékesen megoldandó kérdései: ha az anyyi jeles államférfiuból és jogtudományi tekintélyből alakult országbírói értekezlet által meg nem előztetik, nem tartózkodnák kimondani azon ohajátát, hogy a hazai magánjog egész teljességében visszaállítatván, az ösiségi viszonyokból keletkezett és véglegesen még be nem fejezett jogi kérdések, a közelebbi törvényhozási intézkedések helyeztessenek vissza azon álláspontra, melyet azoknak az ösiséget elvileg eltöröl 1848: XV. törvénycikk kijelent. Tekintve azonban az egész magyar konaraterület magánjoga természetének, eredeté és kifejlésének valamint az osztrák törvények uralma alatt szenvedett változásainak ugyanazonosságát s ebből kifolyólag fontolóra véve azon kiszámíthatlan következtetési zavarokat, melyek hazai jogállapotunk visszaállítása s a régi magánjogviszonyainkban ejtett hézagok pótlása feletti meghasonlásokból fognának a törvény szerint egy ország kebelében, ugy a közhitel, mint számtalan egyes honpolgár magánérdekeinek hátrányára keletkezni: e bizottmány az alkotmányos törvényhozást egyedül illetékes határozásának ismételt fenhagyása mellett, az országbírói javaslat anyagi magánjogra vonatkozó részét elvileg elfogadja.

Negyedik ülés. 1861-ki június 6-kán a rendes elnöklet alatt. Jelen voltak: Szacsvai Zsigmond, Nagy Elek, Lázár Sándor, Fülei István, Hajós János, Mikó Lőrincz, Fejér Márton, Simon Elek, ifj. Pataki József, Ocsvai Ferencz.

14. Pontonkénti tárgyalás alá vétetvén az országbírói értekezlet javaslatának az anyagi magánjogra vonatkozó része, a mult ülésbeni megállapodáshoz képest, minden érdemleges taglalás mellőzésével csakis azon §§-ok vagy egyes kifejezések módosítása hozatott javaslatba, melyek Erdélyben nem létezett jogviszonyokat tárgyznak, vagy az iteniekre nem terjednek ki. Mihez képest a 2. §-ban említett ösiségi patens Erdélyre nézve „1853-dik évi május 29-kén” adatván ki, a szerkezetbe ezen kelési idő igtatandó.

A szent korona örökléséről szóló 18-dik § 17-diknek sorozandó; a mennyiben rendelkezése a következő §-beli kivételekre nem terjesztetik ki.

A jászkuunkra vonatkozó 17-dik § helyébe, mely az előbbi módosítás következtében 18. számot kap, az erdélyi országrészt illetőleg következő szerkezet igtatandó:

„A 9—17-dik §§-oknak végrendelet nélkülű öröklést, közszerezemnyi jogot, hitvéstári öröklést, özvegyi öröklést szabályozó határozmányai a székely- és szászszékekre, szász vidékekre s az öröklést illetőleg saját helyhatósági alkotmányával (municipalis constitutio) bíró városokra ki nem terjesztetvén, ott az e részben fennállott törvények és szabályok fognak jövőre is sinormértékű szolgálni.”

A 19- és 20-dik §§-okban az ösiségi patens kelése idejéül „1853-dik évi május 29-ke” teendő.

A 21. § miután Erdélyben telekkönyvek nincsenek, ezen országrészre nem alkalmazható. Fentartja azonban a bizottmány, hogy a betáblázás tárgyában a magánjog alaki része feletti tanácskozás folytán mondja ki véleményét.

15. Tanácskozás alá vétetett a polgári magánjogi alaki része. Azon kérdés feletti általános vitaközás: hogy a régi erdélyi perrendtartás állítassék-e vissza az 1848. törvények következtében nélkülözhetetlen módosításokkal, vagy az országbírói értekezlet munkálata idevonatkozó részének mintájára és alapján új javaslat készítettessék?—nézetözpontosulást nem eredményezvén a tanácskozás folytatása következő ülésre halasztottatt.

Eddig a jegyzőkönyv. Az utolsó pontból láthatólag, az alaki jog feletti elvi nézetkülönbség van a bizottmány tagjai közt. Egyik fél az országbírói javaslatot dolgozná át az erdélyi viszonyokhoz idomítva; érveit a honnységből, s a régi törvénykezési rendszernek e lap közelebbi számaiban is taglalt hátrányaiból merítvén. A másik visszaállítaná a régi processualét, a nemes és nem-nemes személyek közti különbségnek ezt utóbbiak előnyéire eltörölése, az udvari legfelsőbb törvényszék megszűntetése következtében némely helyhatóságokra és perekre nézve a felebbezést illetőleg ejtett hézagok pótlása, s az igazságszolgáltatást hosszadalmas és bonyolulttá tett törvényekivüli rendeletek megszüntetése mellett. Indokai: az igazságszolgáltatás haladéktalan folyamathoz indításának nyomasztó szükségessége, a mi pedig csak a feladatokat úgy elméleti mint gyakorlati részben otthonos szervek által lehetséges, holott az ellennézettek szerint egy egészen új rendszer betanulása válnék szükségessé. Nálunk megyei ülnökök, városi szolgabírák, kan-czellariak bites jegyzők végeztek és végezhetik a törvény-szolgáltatásbani eljárások számtalan neveit; mely intézmények, legalább ily hatáskörrel, túl a Királyhágon nem léteznek. A honnység nincs kockázatra általa. Nemcsak a pozsoni VII. és kolozsvári I. t.-cikk világos fenhagyásai miatt, hanem azért is, mert ha a volt külön Magyarországnak a jászkuunkterületen, hajdu- és XVI. székesi városok s a volt külön Erdélyben például Felsőfejérvármegye és Marosszék, Kolozsvár és Marosvásárhely perlekedhettek a többi törvényhatóságoktól eltérő modorban a nélkül, hogy ez valami politikai szétdarabolságot idézett volna elő: nincs ok, miért felténi az 1848-ki törvényekben alapuló honnységet egy törvénykezési rendszertől, melyet nyilvános tudat szerint a 48-diki magyar miniszterium is meghagyott számunkra. Különben is számtanilag bebizonyítható, hogyha régi törvényeinknek törvényes szokásaink eredeti tisztaságukban megtartatnak, régi perflyamunkat az újabb időbeli tapasztalatok után, hosszadalmasnak és bonyolultnak mondani legalább is magyar emberhez nem illő kegyetlenség.

E hó 8-án volt a bizottmány ötödik ülése. Ebben Sz.

Zs. nyugalmozott kormányzati tanácsos ur egy széles törvényismerettel és ritka logikával formulázott szerkezetet olvasott fel a régi perrendtartás minő módosításokkal visszaállítás mellett. A bizottmányi többség ehhez csatlakozik. Az eltérő nézetek fenntartották jogukat külön javaslat beadására. Nem szükség mondanunk, miként ezen véleménykülönbségek legtávolabbról sem viselnek pártingerültségi színezetet. Valóban honfiai bűn volna egyik mint másik nézetnek más rugóját kutatni, mint a legbiztosabb és ünneselebb honszeretet. A kérdés sulya csak a kivethetőségre esik. Azért igen ohajtandó, hogy az országgyűlés mihamarabb nyilatkozzék az elébe adott tárgyról; mely nyilatkozat bizonyára irányadón fog szolgálni az egész országban.

Marosszéki választmánya e hó 4-dikén nyitá meg újabb ülését, melynek tárgyai: a főkirálybírói megnyitó beszéd szerint kormányzati leiratok, pénztárnokok, árvászeki bírók, némely derék és fin széki hiányzó tagok megválasztása, a tisztviselői utasításról munkát megvizsgálata, a szék oeconomiai ügyei s más indítványok.

Legelőbb a kormányzati korm.-szeki elnökségtől jött leiratok olvastattak fel, melyek egyike a zsandároknak a közigazgatási hivatalok körüli segélyezéséről szólott, kik csakugyan katonai hatóság alatt állának. Székünk kijelenti, hogy a rend fenntartására ezen testület, mely nem törvényneinken alapul, s nem kedves emlékekkel van összekötve a polgárok szívében, nem alkalmas. A rendet fenntartani foghatjuk a becsületes polgárok és a szék által állított rendőrszolgák alkalmazása által, s a korm.-székhez feliratik, hogy ha ez intézkedés valahol tan szükséges volna, köztünk bizonyára helyet nem foglalhat, s minden velők való önkéntes érintkezéstől visszatarozkodni kötelesek e szék minden hatóságai. Olvastattott továbbá a földösszeírás reklamatiókna a catastralis hivatalok által kijelölendő egyének-től és községektől békéréséről, s az adóhivatalhoz leendő beküldéséről szóló rendelet, mire határozatott, hogy a szék hatósága ezen törvényellenes hivatalall színtén nem jöhet érintkezésbe, elismeri azonban, hogy a catastralis munkálalatok jövőre néve is nevezetes becses birhatnak, s így azoknak beszédére utasítja a tisztséget, de oly formán, hogy csak a levéltárba helyezze el, mint egykor kiegészítőül szolgáló adatokat, a kormányzati pedig fölkérteik annak eszközésére, hogy mindezen munkálalatok előzményei adassanak át az alkotmányos pénztárnokok kezeibe, megszüntetvén az alkotmánytalan adóhivatalok működése. Olvastattott korm.-elnök ö nmítgának egy leiratát, melyben meg-hagyatik egy korlátnoksági sürgöny megtartása, melyben a követek meghívás nélküli választása megtiltatik. Felirat határozatott, melyben a szék kifejezi, hogy a kormányzati leirat alapján — habár egyes személyeiben nem — törvényes testületnek tekinti, míg ellenben a korlátnokság az 1848-iki törvények által el levén törölve, ennek intézkedéseitől a kormányzati övja meg székünk, mint a melyeket ez törvényesen jogosultnak el nem ismerhet. E leirat alkalmából más fél óráig tartó élénk vita keletkezett, nem azon elv ellenében a mi később határozatilag kimondott, hanem egyik nyilatkozón ejtett személyes sértés felett, mely azonban a szék törési ügyek mérlegét nem tüvén békés uton kiegyenlített. — Ezen kicsiny tárgyu de élénk tárgyalása által még sem meddő vita után, más leirat olvastattott, melyben a szék véleménye kértett aziránt ha a szeszgyártás felfüggesztését, a szék közvéleménye nem látná-e szükségesnek a rossz termés mutakozása és gabona drágasága miatt. E kérdés színtén hosszabb vitakozást idézett elő. Némelyek a szabad ipar érdekében védették a szesz fabrikáinak érdekét, mely egyszersmind most valahára a gabona-termesztőt is jutalmazza, mások kiemelve, hogy a székelyföld elaprósodott birtok, s olcsó készítményeivel szerzi be a drága gabonát, míg a szük termés és nagy drágaság miatt az éhség borzadalmi következhethet be, ajánlották a gabonapuszító szeszgyártás leállítását aratásig, miután nemzetünk nem élven még saját kormánya alatt, nincs azon helyzetben, hogy az állampénztárból bevásárlandott nagy gabonakészletekkel enyhítse a kiütendő éhséget, s kénytelen saját passiv helyzetében a nem népszerűt prohibív rendszabályokhoz nyulni. Azon nézet győzött, hogy a kormányzati emberileg teend, hogy ha az éhség lehetősége talán mutatkoznia, azt a szeszgyártás felfüggesztése által enyhíteni törekszik. Az idő későre haladván ezen tárgyalás alatt, bizottmány nevezetett ki délutánra a szavazatok beszédére s a gyűlés más napig eloszlott.

Junius 5-kén a gyűlés tovább folytatott, s jegyzőkönyv olvasás után a kormányzati leiratai olvastattak tovább. Egyiköb meg-hagyatik a szabadság katonák előállítására, a mi hosszab tárgyalásra adott okot, s végre elhatározott, hogy a katonaság nem ország törvényei szerint levén besorozva, a szabadságosok előállítására a szék tiszti hatóságai nem elegendhetnek, más rendelet a koremarlás kérdéséről a 12 utóbbi évi rendszer tekintetbe vételével intézkedik, mit a gyűlés tisztelettel félre tett, tartva magát az ország törvényeihez. Még egy ilyeszerű tárgy volt a főkirálybírói helyetteshez küldött leiratok az adó és bélyegilletékek felszedése körüli intézkedés. A mire a közvélemény az volt, hogy az erdélyi tisztségek eddig sem szedtek föl semmennyi adót, annival kevésbbé engedhető meg, hogy most szedjenek törvényellenes adót, minek beszédét a törvény a hazaárulás és örök gyalázat büne alatt tiltja, s e büntetés illeti mindazt, ki a törvénytelen adó felszedésében segéd kezét nyújtja.

A tiszti utasítások tárgyalása jött ezután szönyegre, s legelőbb is az alkirálybírói utasítás, mely a régi gyakorlaton s törvényen van alapítva. Vita alá jövő pontja ez ülésen csak az volt, hogy miután a bot bűntetés eltörlése kimondatott, mi helyettesítik azt azokra névne, kik a rendes constitutionalis pénzbírságot, mely régen is itt gyakorlatban volt, mint birtoktalanok, megfizetni képtelenek. E helyett a közmunka és fogság büntetés lön elfogadva azokra névne, kiken a pénzbírság nem exequálható. Junius 6-kán. A választott kiegészítő tisztviselők névsora olvastott fel, mely szerint szavazattöbbséggel választottak pénztárnokká: Cserey Mihály, Bereczki László. Al-

jegyzővé: Ifj. Jenei József. Derékszeki bírókka: Csanádi Samu, Kormos János (román), Komáromi Ferencz. Árvászeki bírókka: Dózsa Károly, Balla László, Balog József, Nagy Gergely, György Zsigmond, Kovács Antal, Szalay Pál, Bakó Samu, Kacsó Gábor. Ezután a királybírói utasításí jավat végeztetett be, s a dullói utasítást kezdetékké olvasni. Egy közbejött indítvány alapján elhatározatott, hogy a szék közsegei illendő tisztí szállásokról gondoskodjanak, a mint ez ekkor mindig szokásban volt.

A gyűlés holnap folytatattik. Még a mai ülésről meg kell jegyeznem, hogy B. M. egy szavazatot kapván egy állomásra, s neve így a közvélemény előtt fölmerülvén, erkölcsi halottnak nyilváníttatott.

Háromszék, junius 3-án 1861. — S. Szt.-Györgyön május 28 és 29-dik napjain tartott bizottmányi közgyűlésről az általános értesítés a t. szerkesztőséghez a jegyzőkönyv után hivatali kézről megtétetvén, abból természetesen ki kellett maradni sok érdekes tárgyalási beszédeknek. Csak sajnálni lehetne, ha közismeretre nem jutna nevezetesen báró Szentkereszti Zsigmond urnak egy a népet megnyugtató, tájékoztató készítő s kétségeiből felvilágosító irányadó beszéde, mely is lelkesült köztetszettel határozatba ment azon leirat tárgyalásánál, melyet a még le nem lépett tartományi pénzügyőri igazgatóság sürgetésére, ideiglenes főkormányzati elnöke a háromszeki megyei közönséghez a cs. kir. törvénytelen adóhátralékok befizetésére vonatkozólag anyagi erő alkalmazása ígérete mellett tett. A beszéd így hangzik:

„Az adó tárgyában egy módot vagyok bátor a t. biz. gyűlés elébe terjeszteni, mely által reméllem, ezen gordiusi csomót megoldandjuk.

„A mult biz. gyűlésben az adó tárgyában kimondott határozatunktól, minden kormányfenyegetés dacára is, el nem állunk; mi még nagyobb vészben is forogtunk annál, mi velünk a jelen kérdésben történhetik. Az adó tárgyában semmit egyebet nem tettünk, mint feladatunkat, szent kötelezettségünk fennálló törvényeink megtartásában. Újabb törvényeket még nem ismerünk, azokkal kell élünk halunk, melyek nemzetünk véréből és lelkéből évszázadokon át forrotak ki, akár jó akár rossz viszonyokban. Nem tartom compens forrunk jelen id. kormányunkat rendelkezhetni oly tárgyak felől, melyekben rendelkezési jogának alapja csak erőszak és törvényeink mellözése. Mi könnyebb, mint fegyveres erővel fegyvertelen népet leigázni törvényes magatartásért.

„Elvből megy ugyan ez intézkedés, de a Gleichberechtigung fanyar elvéből; az axioma ez: Ha nekem nincs, nektek se legyen! Hát mi legyünk okai, hogy minél többet fizettettek velünk 12 év alatt, annál nagyobb adósságba bonyolítottak az államot? 3 ezer millió államadósság a tiszter nagyobb jövedelmű Angolhont is csak nyomná; s hát még Ausztriát?! E roppant deficitet, hogy elégíthetők ki? hiszen erre a monarchia összes vagyona is képtelen! Számokkal mondok ki: az összes magyar terület 4177 □ mföld; ennek minden catastralis holdját 71%, forinton kellene eladnunk, hogy az államadósságot letörölhessük, s aztán elmehtünk más hazát keresni; holott holdjárt ennyit örökösön is ki adna? Vagy pedig, ha ugy tesszük: az összes monarchia területe 11,218 □ mföld, melynek holdjárt 263/4 frot tán zálogéztim ha valaki adna, lefolyná az államadósságot. Ide a törvénytelenül követelt adó annyit, mint csepp a tengerbe; s hova vezetnek még a tervezett költségvetések?! Ezen csepp is a kezelés által annyira elgőzölög, hogy az eredmény leszen semmi. Minő szomorú kilátás a jövőre! a mit nekünk fizetni erőszakolva sok, büvös kezeket át mesterleg jut, vagy nem jut el az égető hiányok fedezésére. Nem állítas ez, hanem tényleg bebizonyult igazság; több mint egy tuczet ily pénzeket kezelő ur pénzt sikkasztva odébb állott, az adózó, nyögve adózó nemzet rovására.

„Az osztrák kormány statust in statu állított, hivatalnokainkat részint maga nevezte ki, részint általunk választatta meg; ezeket gúnytárgyul tette ki, szuronyhegyekről parancsolván nekik: csak addig és ne tovább! A mely administratívót már tovább vinni nem bírt, vállainkra rakta; az adót pedig, melylyel azt magunknak megkönnyíthetők, magának fenntartotta. Szép igazság!

„Ily viszonyokkal küzdeni feladatunk. Csak egy menthet ki minden vészből: törvényeinkhez hű ragaszkodás, egyetértés, előjáróinkhoz határtalan engedelmesség, még egyszer mondom, ha ök éreztünk magukat elszántak, tennünk kell érettek mindent, annál is inkább, mivel egy nagyszerű feladat áll előttük, a nemzet boldogítása.

„Ne estiggedjünk! maradjunk ingatlanul szent törvényeinknél; eljő az, a minek jönni kell. Minden vész, minden nyomor csak ideiglenes. Békétűrés főfeladatunk, a magyar ember tud tünni, s ha ugy kell, szenvedni is. — Azt is bebizonyítottuk 12 évek alatt, s főképp átalakulásunk alkalmánál, hogy bosszuállók nem vagyunk, midőn népgyűléseink tömegei között csillagosan, poszományos sétáló volt igazságtalan zsarnok hivatalnokainkat legkisebb gúnyzóval sem illetők; mert ő nálunk a nagy Deák Ferencz mondata: „A magyar jobban tudja szeretni hajazát, mint gyűlölni ellenét.” — Ily nemes érzülettel ragadjuk meg az alkalmat, ragadjuk meg szent törvényeinket egész kiterjedésben, nehogy másodsor is azokat elveszítsük örökre! se ármány, se kényszer, se pokol azoktól minket egy hajszálnyra is félre ne tántorítson! —

„Attérek a dolog practicumára. — A mult biz.-gyűlés kimondá, hogy tisztviselőink törvénytelen adók felszedésére nem segídeknek; minek következtében az országos és házi szükségek fedezésére, országgyűlési jóváhagyás reményében adó róvatott ki. Sokan vélik, hogy a kik eddigelő többet fizetnek, azoknak a most befizetendő összegbe azon felesleg betudatik. De ez nem áll. —

„Miután az osztrák pénzkezelés éve nem január 1-én, hanem november 1-én kezdődik; miután nov. 1-től apr. végéig, — mikor az elutazott hivatal, csak is a kapuféltól véve buscut, működését végezte, máj. 1-ig éppen fél év folyt le, midőn hazánkfiak a törv. tisztviselők léptek fel: azon elmúlt fél évi adóról, annak hátralékáról tisztviselőink nem rendelkezhettek, ez hatáskörü idejükön kívül esik. Ki

azt a mult fél évre befizette, nem aggódik, hogy rajta felcsikarják; ki nem fizette be, tarthat tőle, hogy (nem a mi tisztviselőink által, hanem) Isten tudja, minő törvénytelen erőszakkal, mint 12 év alatt is mindig, rajta felvétetik.

„Igy öldjük meg a gordiusi csomót: A multtal az adó dolgába nem bajlódunk, csak a jelenlét jöbessünk tisztába, mi is nem bajos feladat. Május 1-től számítjuk adónkat, miről feleltünk; ott kezdik szedni felelős választott pénztárnokaink pénzünket, miről felelnek, mert arra képesek. Nem rebegünk pénzünkért, mint eddig, hogy egy szép reggel arra ébredjünk, miszerint pénztárnokaink pénzünket elikkasztva odébb állottak volna. Ebben is biztosítva vagyunk, hogy befizetett pénzünk oda megy, hová szánva van, s nem a hová mennie nem szabad.

„Végre, kérem a t. biz.-gyűlést, ha ajánlatom elfogadtatik, sziveskedjék megértetni rendelmi széki nemzetünkkel, hogy a több vagy kevesebb befizetett adó 1860. nov. 1-től 1861. máj. 1-ig nálunk számításba nem jön, nem jöhet, s jelen tisztviselőinknek semmi ilyes törvénytelen adóra befolyásuk nincs, nem is lesz; csak a mostan kirótt adóhoz szólnak, és arról felelnek május 1-sője óta megyei és országos szükségekre felhasználandólag. Ezt ök pontosan felszedni és kezelni kötelesek. A mult időt kívánjuk kitörölni egészen életünkől, s minden volt eljárásokat törvénytelenségeknek és örökre roszaknak nyilvánítván, ilyekezünk azokat a feledékenység tengerébe dobni.” — Közli r. l.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Olvasóinkat figyelmeztetjük, hogy Kolozsmegye bizottmányának közlelbi utolsó gyűlésében hozott végzés értelmében ezután ezen megye bizottmánya minden hó harmadik hetének első azaz hétfő napján rendes gyűlést fog tartani, s így a jövő hétfőn is.

* B. Vay főkanzellár Bécsben a kanzellária értekezletében jelen volt. Sőt a „P. K.” szerint a miniszter értekezletben is részt vett. Schmerling nyilatkozott ugyan, hogy ő nagyon tud politikai szükségnek elvi nézeteket alárendelni, de a „D. Z.” után itélve a magyarokhoz, a bir. tanácsba leendő megjelenés iránt intézendő kéréséből kabinet kérdést csinál. A magyar miniszterek színtén nem engednek, és így a miniszterváltozás bizonyos. Egyébiránt Schmerling állását nemcsak a magyar kérdés fenyegeti.

— Lőversenyügy. Az erdélyi lötenyészti és versenyegylet tavalyi július 28-án tartott közgyűlése, e részbeni felterjesztése nyomán legfelsőbb helyen kinyervén közlelbből azt, hogy az eddig Kolozsvárt évenként július 26. 27 és 28. napjaira kitűzött állandjaki szeptember 28. és 30-dik napjaira áttétessenek, továbbá: hogy az állam által kitűzött lötenyésztségi jutalomdíjak is ugyanazon időben osztassanak ki, ennek folytán ezen változásról addig is mig az előleges programmok ennek értelmében megjelenhetnének, a lőtalajdonosok, különösen lovaikat az idén versenyekeire idomittatni szándékozik előre figyelmeztetnek, valamint arra is, mikint ugyancsak az egyletnek a réggib években nevezetes de teljesen megesőkkent kolozsvári lóvásárok emelése érdekében tett kérésére felsőbb helyen megengedett, mikint évenként az átváltoztatott versenyekkel egybeköve Kolozsvárt oct. 1. és 2-dik napjain az egylet fötgyelete alatt lóvásárok tartathassanak. Kolozsvárt, 1861-ik év június 8-kán.

Biró Lajos m. k. lovar-egyleti titkár.

* A „S.” szerint az osztrák pénzügyminiszter még is csak rendeletet adott a magyarországi összes törvényzszeki hivatalnokok díjának kifizetésére.

* B. Salmen a szászok nemz. ispánja a szász nemz. universitást jun. 24-re hívja össze. Tanácskozási főtárgyai a törvénykezés szervezése s a területkérdés leendene.

— A P. L. L. bécsi levelezője a felirás győzelmében egy szerencsés jövő csaráját látja. A harmas szám kedves előjé, mert a közmondás szerint három az Isten igaza. A felirás elfogadtatásának híre a birodalmi tanácsban is nagy szenatiót tett; a tulzó-centralisták csapatja, mely a magyarokkal kibéküléslről semmit sem akar tudni, — ez a beamter-faiskola — rosz kedvt lett, a pesti távirattal kapcsolatba hozták Schmerlingnek azon nyilatkozatát, mely szerint a jelen birodalmi tanács a szükébb, s ezt annak jelell vérek, hogy a döntő körökben bekülekény-nyé vált a hangulat. A csehek és lengyelek jó kedvűek, mert a felirásban némi zálogát hiszik annak, hogy a belbélke nem fog megzavartatni, az erőhatalom nem nyer ujjalg tért, eltiprandó vas léptei alatt a zsenge szabadságot. Örvendtes jelenség színtén, hogy a stájerek is elfordulnak a magyarfaló centralistáktól.

— Fiume, jun. 7. A megyei gyűlés ma elhatározta ama leiratnak visszaküldetését, melyben a bán a februári pátenst közzététel végett a megyének megküldötte; egyuttal a megyegyűlés a járási birákat szenvedőleges magatartásra utasította, az adóknak a pénzügyi hatóságok által eszközlendő behajtása körli.

* A bánáti oláhok, a szerb vojvodinaság ellen óvást nyujtottak be ö fléhez, minthogy a vojvodinává alakítandó területen 167,000 oláh lakik, s egyszersmind kérik ö flégt, hogy ez ügyet a fennálló magyar országgyűlés által intéztesse el.

* A bécsi centralisták nem igen örülnek a feliratnak — némelyek ki is nyilatkoztatták, hogy jobb szereték volna, ha a magyar országgyűlésben a határozat mint volna keresztül.

* A határövidéki követválasztásoknál két jelöltet, hár szótöbbséget nyertek, az ezredes parancsára más kettővel kelle pótolni. E miatt a horvátországguléshez panasz nyujtottat be.

* Mint a „P. N.” írja, egy legújabb kormány rendelet szerint az adó erőszakos behajtása a főispánon kezdetik, ugy jó aztán a sor az alispánokra, szolgabírákra s más tisztviselőkre stb.

* A „M. O.” írja, hogy az esztergomi adóbehajtásnál működő Ramming ezred magyar születési kisebb része az erőszakosságban semmi tetteles részt nem vesz s a re e-

